

درایتی، محمدحسین، ۱۳۴۲ - ، گردآورنده.

گنجینه بهارستان (مجموعه ۷ رساله در علوم قرآنی و روایی) / به کوشش محمدحسین درایتی. - تهران: کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۲.
۳۷۳ ص. - (علوم قرآنی و روایی: ۲)

ISBN 964-6690-37-8

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه به صورت زیرنویس.

نمایه.

۱. تفاسیر (سوره فاتحه). ۲. قرآن - - علوم قرآنی. ۳. اربعینات. ۴. احادیث خاص (نورانیات). الف.

کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی. ب. عنوان.

۲۹۷/۱۸

BP ۱۰۲/۱۲/۵۳۷ گ ۹

۲۶۷۷۹ - ۸۲ م

کتابخانه ملی ایران

گنجینه بهارستان

(مجموعه ۷ رساله در علوم قرآنی و روایی)

به کوشش محمدحسین درایتی

کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی

تهران ۱۳۸۳

کتابخانه، موزه و مرکز اسناد
مجلس شورای اسلامی

گنجینه بهارستان علوم قرآنی و روایی ۲

Ganjine-ye Bahārestān
A Collection of 7 treatises in
Quranic and Traditional Studies

به کوشش: محمدحسین درایتی

حروفچین: بنفشه ابوطالبی

صفحه آر: فاطمه اخوان

مترجم انگلیسی: علیرضا طاق‌دوزه

قلم‌های استفاده شده: لوتوس زر یا قوت میترا Times

کاغذ مورد استفاده: ۷۰ گرمی تحریر خارجی

ناظر چاپ: نیکی آویبی‌زاده

لیتوگرافی: کلهر

چاپ: چاپخانه مجلس شورای اسلامی

چاپ اول: زمستان ۱۳۸۲

شمارگان: ۱۰۰۰

بها: ۵۲۰۰۰ ریال

تمامی حقوق چاپ و نشر این اثر در انحصار

کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای

اسلامی است.

شابک: 964-6690-37-8

نشانی سایت اینترنتی: WWW.Majlislib.com (org)

نشانی پست الکترونیکی: Pajooresh@Majlislib.com

به نام خداوند جان و خرد

یکی از فعالیتهای شاخص مرکز پژوهش کتابخانه مجلس شورای اسلامی در حوزه متن‌پژوهی، انتشار رسائل خطی کم حجم با موضوعات متعدد در قالب مجموعه گنجینه بهارستان است. در طی مدتی که مجلداتی از مجموعه گنجینه بهارستان انتشار یافت، با استقبال، انتقاد و پیشنهاد محققان و متن‌پژوهان روبرو شدیم و از دانش و تجربیات اساتید حوزه‌های مختلف علوم استفاده کردیم و بر آنیم کیفیت علمی مجموعه را افزون کنیم.

در نخستین دوره انتشار این مجموعه، بازنوشت و تصحیح رساله‌ها با استفاده از نسخه‌های خطی موجود در کتابخانه مجلس شورای اسلامی تحقق می‌یافت و منظور این بود که رسائل از صورت خطی خارج شوند و در دسترس محققان و متن‌پژوهان قرار گیرند. با ورود این مجموعه به دومین دوره خود، سعی شد تصویر دستنویسهای کهن و اصیل رسائل، که در کتابخانه‌های داخل کشور - و احياناً کتابخانه‌های خارج از کشور - محفوظ است، دستیاب شود و در تصحیح آنها مورد استفاده قرار گیرد تا متن مصحح و منقح رساله‌ها عرضه گردد.

مجموعه‌های گنجینه بهارستان در هشت موضوع کلی (حکمت، تاریخ و جغرافیا، ادبیات فارسی، ادبیات عرب، فقه و اصول، اخلاق و علوم و فنون) انتشار می‌یافت. در دوره دوم، موضوعات فرعی هر یک از علوم یاد شده مورد توجه و تفکیک قرار گرفت و مجلدی مستقل از مجموعه گنجینه بهارستان به آنها اختصاص یافت.

اثر حاضر، دفتر دوم از مجموعه علوم قرآنی و روایی گنجینه بهارستان است که به اهتمام محقق ارجمند جناب آقای محمدحسین درایتی آماده شده، امید آنکه مورد قبول ارباب معرفت قرار گیرد.

سید محمدعلی احمدی ابهری

رئیس کتابخانه، موزه و مرکز اسناد

مجلس شورای اسلامی

فهرست اجمالی

۱. تفسیر سورة الفاتحة / عبدالرزاق کاشانی / محمدحسین درایتی ۷۲ - ۲۳
۲. تفسیر سورة الفاتحة / شیخ بهایی / حسین عقدایی ۹۴ - ۷۳
۳. تفسیر سورة الفاتحة / خاتون آبادی / محمدحسین درایتی ۱۴۲ - ۹۵
۴. تحفه جهان فانی / زنوزی خویی / محمدحسین درایتی ۲۳۳ - ۱۴۳
۵. الاربعینیات / شمس الدین محمد خفری شیرازی / عبدالعزیز کریمی ۳۰۶ - ۲۳۵
۶. شرح دعای صباح / ابراهیم امینی / علی رضا هزار ۴۰۶ - ۳۰۷
۷. ترجمه منظوم حدیث نورانیّت / قطب الدین نیریزی / حسین گودرزی ۴۳۷ - ۴۰۷

فهرست مطالب

٧٢-٢٣	تفسير سورة الفاتحة
٢٥	مقدمة مصحح
٢٥	مؤلف
٢٥٠	عصر كاشانی و شخصیت علمی او
٢٨	مشایخ كاشانی
٣١	وفات
٣١	آثار تفسیری
٣٥٠	متن رساله
٣٥	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
٣٦	في حقيقة اسم الله
٣٧	الاسم ليس هو اللفظ المجرد
٣٨	الدعاء بحقائق الأسماء و أهمية صورة الألفاظ
٣٨	لله تعالى تجلّين هما أصل التجليات
٤٠	في الرحمة الرحمانية العامة
٤٠	في الرحمة الرحيمية الخاصة
٤١	دفع توهم
٤١	لله دعوتان: جهرية خاصة و سرية عامة
٤٢	الذات و تجلياته الثلاثة

٢٤	 الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
٢٥	 في معنى الشكر
٢٧	 الشاكر الحقيقي والشكر على كلّ حال
٢٨	 حقيقة الشكر الاستعانة بالنعمة على طاعة الله
٢٩	 بداية الشكر العلم بالنعمة
٥٠	 نهاية الشكر العمل بمقتضى العلم
٥١	 في حقائق الأسماء والصفات الإلهية الخمسة
٥١	 نكات في حقيقة لفظة «الله»
٥٢	 في حقيقة اسم الرب
٥٦	 الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ
٥٨	 مَلِكُ يَوْمِ الدِّينِ
٦٠	 إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ
٦١	 في حقيقة الإخلاص
٦٢	 اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ
٦٤	 صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ ... وَلَا الضَّالِّينَ
٦٦	 أقسام الاستقامة
٦٨	 الدعوة المحمدية جامعة معتدلة
٧٢	 في سرّ ختم النبوة
٩٤ - ٧٣	 تفسير سورة الفاتحة
٧٥	 مقدمة مصحح
٧٥	 مؤلف
٧٥	 رسالة حاضر
٧٦	 نسخ مورد استفادة
٧٩	 متن رساله
٧٩	 بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
٨١	 الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
٨١	 الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ
٨٢	 مَلِكُ يَوْمِ الدِّينِ

۸۳	إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ
۸۹	أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ
۹۱	صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ... وَلَا الضَّالِّينَ
۹۵-۱۴۲	تفسیر سورة الفاتحة
۹۷	مقدمه مصحح
۹۷	مؤلف
۹۷	پدر مؤلف
۹۷	دودمان خاتون آبادی
۹۸	تحصیلات و اساتید
۹۹	خاتون آبادی از زبان بزرگان
۹۹	موقعیت اجتماعی و علمی مؤلف
۱۰۰	آثار
۱۰۱	تفسیر سورة الفاتحة
۱۰۲	مواضع سیاسی
۱۰۳	نسخ مورد استفاده
۱۰۵	متن رساله
۱۰۶	المقالة الأولى في خلاصة ما ذكره المفسرون
۱۰۶	الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
۱۰۷	الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
۱۰۷	مَنَّا يَوْمَ الْيَوْمِ الَّذِينَ
۱۰۸	إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ
۱۰۹	أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ
۱۱۰	صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ
۱۱۱	غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ
۱۱۲	المقالة الثانية في المقدمة التي يجب تقديمها
۱۱۲	غاية الخلقة معرفة الله والتوحيد الخالص
۱۱۳	ما يتحقق به الشرك ومراتبه
۱۱۳	فله شعب آخر أيضاً

١٢٢	توحيد الخالص أعز من الكبريت الأحمر
١٢٣	حصر المعونة في الله لا ينافي توسط الوسائط
١٢٣	المقالة الثالثة: فيما سنج لنا من تفسير السورة المباركة
١٢٣	تطبيق آيات سورة الفاتحة على مراتب التوحيد
١٢٤	أسباب العبادة والتعظيم مستجمعة في الله تعالى
١٢٧	وجه تقديم العبادة على الاستعانة
١٢٧	الطالبون للهداية و التالون لهذه الآية الكريمة فريقان
١٢٨	طلب الهداية في حقهم يحتمل وجوهاً
١٣١	بقى هاهنا شيء
١٣٣	وجه تصدير السورة بالحمد
١٣٣	و أمّا صراط المغضوب عليهم و الضالين
١٣٥	المقالة الرابعة: نكات أخرى في سورة الفاتحة
١٣٤	معنى التفسير بالرأي المنهى عنه في الروايات
١٤١	تذنيب: روايات في فضيلة سورة الفاتحة
١٤٣ - ١٣٣	تحفة جهان فانی
١٤٥	مقدمة مصحح
١٤٥	مؤلف
١٤٦	خاندان زبوزی
١٥٠	آثار
١٥١	تحفة جهان فانی
١٥٢	نسخ: مورد استفاده
١٥٣	متن رساله
١٥٤	قائمة أولى: در بیان حروف این آیه کریمه است
١٥٥	تمثيل
١٥٨	تقريب
١٥٩	أشارة
١٦٠	بشارة
١٦٤	تأويل

۱۶۵	تفریق
۱۶۹	تشقیق
۱۷۲	سرّ مجلّل
۱۷۴	اشاره
۱۷۵	رقّ منشور
۱۷۷	جمله معترضه
۱۷۹	بینة
۱۸۰	تبصره
۱۸۱	فائده
۱۸۵	تاویل
۱۸۷	تتمیم
۱۹۳	تشریق
۱۹۴	اشاره
۱۹۹	توصیف
۲۰۱	مناظره
۲۰۲	اشاره
۲۰۳	تتمیم
۲۰۴	قایمة ثانیه: در بیان معانی هر یک از کلمات اربعه بسمله است
۲۱۷	تلویح
۲۲۳	انتاج
۲۳۱	فائده
۲۳۵-۲۰۶	الاربعینیات
۲۳۷	مقدمه مصحح
۲۳۷	مؤلف
۲۳۸	مذهب
۲۳۹	وفات
۲۳۹	آثار
۲۴۰	رسالة حاضر

٢٤١	 نسخه مورد استفاده
٢٤٢	 متن رساله
٢٤٤	 الحديث الأول
٢٤٤	 الحديث الثاني
٢٤٥	 الحديث الثالث
٢٤٥	 الحديث الرابع
٢٤٥	 الحديث الخامس
٢٤٥	 الحديث السادس
٢٤٦	 الحديث السابع
٢٤٦	 الحديث الثامن
٢٤٦	 الحديث التاسع
٢٤٧	 الحديث العاشر
٢٤٧	 الحديث الحادي عشر
٢٤٧	 الحديث الثاني عشر
٢٤٧	 الحديث الثالث عشر
٢٤٨	 الحديث الرابع عشر
٢٤٨	 الحديث الخامس عشر
٢٤٨	 الحديث السادس عشر
٢٤٩	 الحديث السابع عشر
٢٤٩	 الحديث الثامن عشر
٢٤٩	 الحديث التاسع عشر
٢٥٠	 الحديث العشرون
٢٥٠	 الحديث الحادي والعشرون
٢٥٠	 الحديث الثاني والعشرون
٢٥١	 الحديث الثالث والعشرون
٢٥٢	 الحديث الرابع والعشرون
٢٥٢	 الحديث الخامس والعشرون
٢٥٢	 الحديث السادس والعشرون
٢٥٣	 الحديث السابع والعشرون

۲۵۳	الحديث الثامن والعشرون
۲۵۳	الحديث التاسع والعشرون
۲۵۴	الحديث الثلاثون
۲۵۴	الحديث الحادي والثلاثون
۲۵۴	الحديث الثاني والثلاثون
۲۵۵	الحديث الثالث والثلاثون
۲۵۵	الحديث الرابع والثلاثون
۲۵۵	الحديث الخامس والثلاثون
۲۵۵	الحديث السادس والثلاثون
۲۵۶	الحديث السابع والثلاثون
۲۵۶	الحديث الثامن والثلاثون
۲۵۷	الحديث التاسع والثلاثون
۲۵۷	الحديث الأربعون
۲۵۷	الحديث الحادي والأربعون
۲۵۸	الحديث الثاني والأربعون
۲۵۸	الحديث الثالث والأربعون
۲۵۸	الحديث الرابع والأربعون
۲۵۹	الحديث الخامس والأربعون
۲۶۰	الحديث السادس والأربعون
۲۶۰	الحديث السابع والأربعون
۲۶۰	الحديث الثامن والأربعون
۲۶۱	الحديث التاسع والأربعون
۲۶۱	الحديث الخمسون
۲۶۱	الحديث الحادي والخمسون
۲۶۲	الحديث الثاني والخمسون
۲۶۲	الحديث الثالث والخمسون
۲۶۳	الحديث الرابع والخمسون
۲۶۳	الحديث الخامس والخمسون
۲۶۳	الحديث السادس والخمسون

٢٦٤	 الحديث السابع والخمسون.
٢٦٤	 الحديث الثامن والخمسون.
٢٦٤	 الحديث التاسع والخمسون.
٢٦٥	 الحديث الستون.
٢٦٥	 الحديث الحادي والستون.
٢٦٥	 الحديث الثاني والستون.
٢٦٥	 الحديث الثالث والستون.
٢٦٦	 الحديث الرابع والستون.
٢٦٦	 الحديث الخامس والستون.
٢٦٦	 الحديث السادس والستون.
٢٦٦	 الحديث السابع والستون.
٢٦٧	 الحديث الثامن والستون.
٢٦٧	 الحديث التاسع والستون.
٢٦٧	 الحديث السبعون.
٢٦٨	 الحديث الحادي والسبعون.
٢٦٩	 الحديث الثاني والسبعون.
٢٦٩	 الحديث الثالث والسبعون.
٢٧٠	 الحديث الرابع والسبعون.
٢٧٠	 الحديث الخامس والسبعون.
٢٧٠	 الحديث السادس والسبعون.
٢٧١	 الحديث السابع والسبعون.
٢٧١	 الحديث الثامن والسبعون.
٢٧١	 الحديث التاسع والسبعون.
٢٧٢	 الحديث الثمانون.
٢٧٢	 الحديث الحادي والثمانون.
٢٧٣	 الحديث الثاني والثمانون.
٢٧٣	 الحديث الثالث والثمانون.
٢٧٤	 الحديث الرابع والثمانون.
٢٧٤	 الحديث الخامس والثمانون.

۲۷۴	الحديث السادس والثمانون
۲۷۵	الحديث السابع والثمانون
۲۷۵	الحديث الثامن والثمانون
۲۷۵	الحديث التاسع والثمانون
۲۷۶	الحديث التسعون
۲۷۶	الحديث الحادي والتسعون
۲۷۷	الحديث الثاني والتسعون
۲۷۷	الحديث الثالث والتسعون
۲۷۷	الحديث الرابع والتسعون
۲۷۸	الحديث الخامس والتسعون
۲۷۸	الحديث السادس والتسعون
۲۷۸	الحديث السابع والتسعون
۲۷۸	الحديث الثامن والتسعون
۲۷۹	الحديث التاسع والتسعون
۲۷۹	الحديث المائة
۲۷۹	الحديث الحادي والمائة
۲۸۰	الحديث الثاني والمائة
۲۸۰	الحديث الثالث والمائة
۲۸۰	الحديث الرابع والمائة
۲۸۰	الحديث الخامس والمائة
۲۸۱	الحديث السادس والمائة
۲۸۱	الحديث الثامن والمائة
۲۸۱	الحديث التاسع والمائة
۲۸۱	الحديث العاشر والمائة
۲۸۲	الحديث المائة والحادي عشر
۲۸۲	الحديث المائة والثاني عشر
۲۸۳	الحديث المائة والثالث عشر
۲۸۳	الحديث المائة والرابع عشر
۲۸۴	الحديث المائة والخامس عشر

الحديث المائة والسادس عشر	۲۸۵
الحديث المائة والسابع عشر	۲۸۵
الحديث المائة والثامن عشر	۲۸۶
الحديث المائة والتاسع عشر	۲۸۶
الحديث المائة والعشرون	۲۸۶
ملحقات	۲۸۷

شرح دعای صباح	۳۰۴-۳۰۷
مقدمه مصحح	۳۰۹
پیشینه ذکر دعای صباح	۳۰۹
کتاب شناخت شرحهای دعای صباح	۳۱۱
مؤلف	۳۱۶
شرح دعای صباح امینی و نسخه های مورد استفاده	۳۱۸
متن رساله	۳۲۱

ترجمه منظوم حدیث نورانیت	۴۰۵-۴۲۸
مقدمه مصحح	۴۰۷
حدیث نورانیت	۴۱۳
شرح حدیث نورانیت	۴۱۴
متن رساله	۴۱۷

تصویر نسخه های خطی	۴۳۹-۴۵۴
--------------------------	---------

نمایه ها	۴۵۵-۴۸۶
کسان	۴۵۷
کتابها و رسائل	۴۶۷
جایها	۴۷۳
کتابنامه	۴۷۵

پیشگفتار

در حوزه علوم قرآنی و روایی، به ویژه در تفسیر و حدیث، اکثراً آثار حجیم به چاپ رسیده‌اند، و رساله‌های کوتاه و کم حجم در موضوعات: (تفسیر آیات و سوره‌ها، تجوید و قرائت مصحف، شروح احادیث قدسی و نبوی، الاربعینات، شروح ادعیه و...) کمتر به سلسله تصحیح و تحقیق پیوسته‌اند و چاپ شده‌اند. خوشبختانه در سالهای اخیر، مرکز تحقیقات دارالحدیث در قم با چاپ و نشر مجموعه میراث حدیث شیعه^۱، و کتابخانه مجلس شورای اسلامی با اختصاص یکی از مجموعه‌های گنجینه بهارستان، تلاشهای جدی و موفقی در چاپ و انتشار رسائل کوتاه علوم قرآنی و روایی انجام داده‌اند، و امید است با همت مصححان و محققان فرهنگ اسلامی و ایرانی، چاپ و نشر این سلسله مجموعه‌ها مستدام باشد.

کتابخانه مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۸۰ نخستین مجلد از گنجینه بهارستان (علوم قرآنی و روایی) را انتشار داد، و مجموعه حاضر دومین مجلد از مجموعه مذکور است، که در دسترس پژوهشگران علوم اسلامی قرار می‌گیرد. این مجموعه، مشتمل بر ۷ رساله با مشخصات زیر است:

۱. تفسیر سورة الفاتحة: تفسیری است مختصر، پرمایه و عرفانی بر سورة فاتحة

۱. تاکنون یازده مجلد از این مجموعه چاپ شده است.

الکتاب، منسوب به عبدالرزاق کاشانی، از مشاهیر علما و متصوفه سده ششم و هفتم هجری. این رساله با استفاده از دو دستنویس کتابخانه مجلس شورای اسلامی به شماره‌های ۱۸۴۵ و ۱/۱ (از مجموعه خوبی)، نسخه شماره ۱۶۳۴ کتابخانه ملک و نسخه شماره دانشکده الهیات دانشگاه تهران به شماره ۲۸۵ مورد تصحیح قرار گرفته است.

۲. تفسیر سورة الفاتحه: این تفسیر موجز نیز از شیخ بهایی است، و چون شیخ بهایی آن را در خاتمه کتاب مفتاح الفلاح خود قرار داده، لذا برای آن خطبه‌ای ذکر کرده است. دستنویسهای شماره ۲۷۴۴ کتابخانه مجلس شورای اسلامی، شماره ۴۱۷۰ کتابخانه آیت الله مرعشی، شماره ۸۰۹۰ کتابخانه سپهسالار و شماره ۱۴۷۵ کتابخانه مسجد گوهرشاد، نسخه‌های مورد استفاده در تصحیح و تحقیق این رساله است.

۳. تفسیر سورة الفاتحه: این رساله، تألیف میر محمد صالح خاتون آبادی، از فقههای فرزانه نیمه دوم سده یازدهم و نیمه نخست سده دوازدهم هجری (۱۰۵۸ - ۱۱۲۶ ه. ق) است. وی در این رساله، در چهار مقاله و یک تذیب به تفسیر سورة حمد پرداخته است. تصحیح این رساله با استفاده از نسخه شماره ۵۵۰۱ کتابخانه مجلس شورای اسلامی و نسخه $\frac{۲۵}{۱۶۰}$ کتابخانه مرحوم آیت الله گلپایگانی صورت گرفته است.

۴. تحفه جهان فانی: این رساله، نگاشته علی بن محمد حسن زنوزی خوبی از دانشوران نامی سده اخیر است. وی در این رساله به تفسیر و تاویل بسمله پرداخته و محور تفسیرش را بر پایه علم حروف نهاده و از این زاویه تاویل آیه همت گماشته است. این رساله با استفاده از نسخه کتابخانه مجلس شورای اسلامی به شماره ۱۴۰۷۰ و نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران به شماره ۲۹۸۲ تصحیح شده است.

۵. الاربعینات: این رساله از شمس الدین محمد خفّری شیرازی است. وی در این رساله به گردآوری ۱۲۰ حدیث در فضایل اهل بیت پرداخته و اکثر احادیث را از زبان پیامبر (ص) نقل کرده و به مصادر آنها اشاره ننموده است. تنقیح و تصحیح این رساله بر پایه نسخه شماره ۱۲۴۵۱ کتابخانه مجلس شورای اسلامی صورت گرفته است.

۶. شرح دعای صباح: این شرح از ابراهیم امینی از دانشوران سده نهم و دهم هجری است. نسخه‌های مورد استفاده در تصحیح این رساله، دستنویسهای شماره ۱۳۳۰۱ و ۳۵۶۷ کتابخانه مجلس شورای اسلامی است.

۷. ترجمه منظوم حدیث نورانیت: این ترجمه از قطب‌الدین نیریزی از شعرا، عرفا و از مشایخ سلسله ذهبیه سده دوازده هجری است، و براساس دو نسخه کتابخانه مجلس شورای اسلامی به شماره‌های ۵۱۵۵ و ۴۰۷۹ تصحیح و تحقیق شده است.

محمدحسین درایتی